

Voorstel aanpak financiering recreatieve infrastructuur Veluwe

Uitvoeringsprogramma 2019-2021 - December 2018

Taskforce kosten recreatieve infrastructuur Veluwe

Aanleiding

De concurrentiepositie van de Veluwe steunt voor een belangrijk deel op wandelen, fietsen en andere buitenactiviteiten. Het toeristische product van de regio kan daarom niet zonder een goede recreatieve infrastructuur. Deze structuur moet daarbij financieel volhoudbaar zijn. Niet voor slechts een bepaalde periode of enkele routes, maar voor langere tijd en wellicht voor een breed aanbod.

De VeluweAlliantie gaf in 2017 de opdracht aan een speciale Taskforce om zich te buigen over een duurzame bekostiging van het beheer van de toeristisch recreatieve infrastructuur op de Veluwe. In het afgelopen jaar is gekeken naar oplossingsrichtingen en welk draagvlak daarvoor bestaat. Daarbij zocht de Taskforce enerzijds naar langere termijn veranderingen die het fundament leggen voor een gezond eindbeeld en anderzijds naar korte termijn acties die de weg daarheen plaveien.

Met dit voorstel vraagt de Taskforce steun van de VeluweAlliantie voor een uitvoeringsplan dat is gebaseerd op haar bevindingen. Daarin is een stip voor het eindbeeld geplaatst op een horizon in 2022 en zijn concrete stappen voor 2019 opgenomen om direct aan de slag te gaan. De Taskforce stelt voor om tweede helft 2019 tussentijds de balans op te maken om waar nodig bij te sturen.

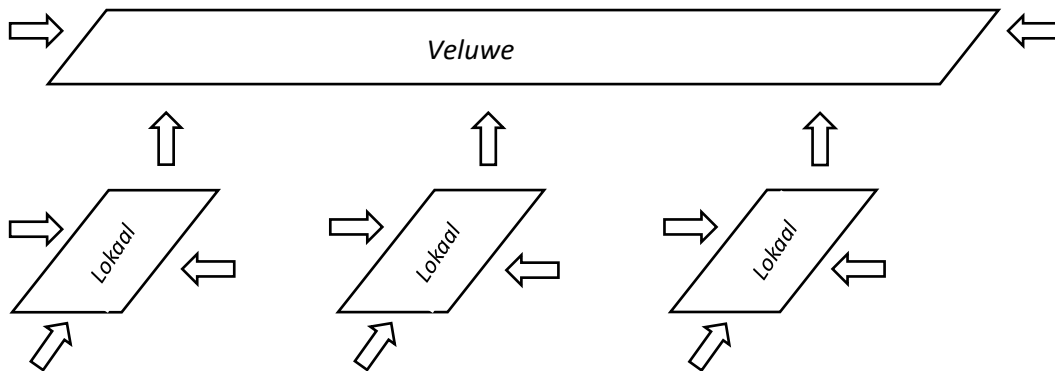
Eindbeeld

Het doel van de inspanningen is een sterke, financieel volhoudbare, recreatieve infrastructuur met betrokkenheid van alle belanghebbenden. De Taskforce heeft de realisatie van het eindbeeld van dit financieel volhoudbare systeem naar voren gehaald van 2025 naar 2021. Daarmee wil zij een horizon creëren die dichtbij genoeg is om partijen betrokken te houden. Het kan zijn dat de periode 2022-2025 nodig is om kinderziektes uit de constructie te halen.

In het eindbeeld zien wij een gelaagde aanpak in twee dimensies (zie schema hieronder). Enerzijds is er een ruimtelijke structuur van lokaal naar Veluws niveau waarbij lokale systemen afdragen aan en opbouwen naar een regionaal fonds. Anderzijds zijn er diverse inkomstenbronnen, maar ook werk zonder geldstromen, waarmee men lokaal en regionaal de infrastructuur volhoudbaar kan beheren.

Het eindbeeld bevat een regionaal systeem waarbij alle betrokken partijen samen de financiering van de recreatieve infrastructuur bijeen brengen. De partijen erkennen het eigen en het collectief belang en stellen de gebruiker centraal in de benadering. De gelden vloeien in een Veluws fonds, beheerd door een enkele organisatie. De partijen stellen samen het jaarlijkse exploitatieplan vast.

De geldstromen naar het fonds vinden hun oorsprong in diverse middelen. De afgelopen maanden heeft de Taskforce het draagvlak voor suggesties op dit vlak gepeild. De ideeën verschillen in hun toepasbaarheid onder meer als het gaat om de schaalbaarheid. Sommige oplossingen krijgen in dit voorstel nu de voorkeur, terwijl andere in de koelkast verdwijnen of aanpassing nodig hebben.

De gelaagde aanpak van het eindbeeld schematisch weergegeven. Per zone is er gezamenlijke inzet in geld en in natura t.b.v. wat het beste lokaal kan blijven, zoals onderhoud van paden door vrijwilligers. Daarnaast draagt men bij aan wat (financieel) het beste regionaal geregeld kan zijn, zoals een Veluws MTB-vignet. Het regionale fonds kent zelf ook andere inkomstenbronnen dan alleen wat van de lokale zones afkomstig is.

Urgentie

Het zijn de terreineigenaren die primair voor een aantrekkelijk en toegankelijk landschap zorgen, inclusief het beheer van de recreatieve infrastructuur. Zij ontvangen hier echter geen dekkende vergoeding voor, terwijl de vraag naar deze voorzieningen alleen maar is toegenomen. Bovendien profiteren ook anderen van de infrastructuur. De basis is daarmee scheef: de lasten en lusten zijn niet goed verdeeld. Voor deze ongelijkheid vragen de terreineigenaren al vele jaren aandacht.

Het probleem werd de laatste jaren urgenter door de terugtrekkende overheid. Steeds lagere bijdragen betekenden een gedwongen keuze in welk onderhoud de terreineigenaren nog kunnen bekostigen. Deze nieuwe prioriteiten uiteten zich in een afbrokkelend product. Uitspraken van deze organisaties zelf, en ondernemers en gemeenten die kwaliteitsverlies constateren, getuigen hiervan.

Een tweede effect is dat de aanleg van nieuwe infrastructuur wordt afgeremd of zelfs tot stilstand komt. Een concreet voorbeeld is de vorming van een regionaal ruit- en mennetwerk dat is gestaakt vanwege onduidelijkheid over de financiering van het beheer in de toekomst. Zowel kwaliteitsverlies als de rem op ontwikkeling schaden de economie en de leefbaarheid op de Veluwe.

De aanbieders en gebruikers van de infrastructuur ervaren deze situatie ieder op een andere manier. De aanbieders zijn van mening dat zij onvoldoende vergoeding ontvangen voor hun lasten en tegelijk een ongelijke verdeling constateren van de lusten. Het lopende onderzoek naar een huishoudboekje voor de recreatieve infrastructuur moet hier inzicht in gaan geven. Voor de gebruikers brokkelt ondertussen het product af en is er geen zichtbare vernieuwing doordat nieuwe aanleg ontbreekt.

Kort samengevat zien we het volgende gebeuren:

1. Het product brokkelt af door (gedwongen) keuzes bij terreineigenaren
2. Nieuwe aanleg stagneert door onduidelijkheid over financiering beheer
3. Er zijn acute problemen zoals bij de aanleg van het ruit- en mennetwerk
4. De kwaliteit van de totale recreatieve infrastructuur staat onder druk
5. Op termijn brengt dit de economie en de leefbaarheid schade toe

Bevindingen

Voor de financiering van de recreatieve infrastructuur op de Veluwe zijn vele suggesties gedaan. In de onderstaande overzichten zijn de verzamelde ideeën (die soms een middel en soms een bron weergeven) verdeeld naar de stakeholders die er de voornaamste rol bij hebben. Startpunt bij de rollen is of een terreineigenaar bepaalde inkomsten geheel zelf kan verwerven of daar een andere partij voor nodig heeft. Uit de gesprekken met stakeholders dit najaar komen bepaalde richtingen naar voren, terwijl andere lijnen meer naar de achtergrond gaan.

De bevindingen in dit voorstel bieden de belangrijkste conclusies uit de gespreksronde met stakeholders. Er is meer achtergrond te vinden in uitgebreidere verslagen (zie ook bijlage).

Rol eigenaren en bedrijfsleven

Om te beginnen is men overwegend van mening dat de suggesties waarin enkel de terreineigenaren zelf een rol hebben, een zaak zijn voor die terreineigenaren alleen. Deze organisaties verschillen van elkaar en zij zullen zelf moeten bekijken wat bij hen past. Zij hebben verschillende verplichtingen, zoals naar leden of een controlerende overheid, en daarmee dus ook andere verdienmodellen.

Hetzelfde geldt voor de ideeën die de eigenaren kunnen oppakken met het bedrijfsleven: het gaat om twee partijen die elkaar moeten vinden. Een uitkijktoren bouwt men alleen als daaraan al een business case ten grondslag ligt waarin de onderhandelingen met een ondernemer zijn verwerkt.

<i>Rol eigenaren</i>	Verhuur van bijzonder verblijf	<i>Rol eigenaren en bedrijfsleven</i>	<i>Rol eigenaren en provincie</i>
Betaalde voorzieningen	Betaald parkeren per terrein	Verhuur of pacht aan derden	Overbrugging van het tekort
Betaalde excursies	Zichtbaarheid van wild	Cross-over arrangementen	Subsidies op kostenefficiëntie
Betaalde evenementen	Inzet van vrijwilligers	Sponsoring en crowdfunding	Toeslag SNL

Gesprekken met, en een enquête onder, toeristische ondernemers leverden overigens een gemengd beeld als het gaat om erkenning van de disbalans in lusten en lasten en de rol die zij daarbij voor zichzelf ziet. Veel ondernemers vinden dat zij op lokaal niveau al het nodige doen en niet voor niets al belasting betalen. Er zijn openingen voor meer, maar daarvoor is meer wederzijds begrip nodig.

Rol van de provincie

De laatste tijd werd duidelijk dat een toeslag vanuit het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) dichtbij is, specifiek bedoeld voor het toezicht op recreatieve infrastructuur. De toeslag zal mogelijk per 2019 ingaan, 17 euro per hectare zal bedragen en geheel door de provincie worden betaald. Een overbrugging van het tekort en een subsidieregeling op kostenefficiëntie bij de eigenaren zijn voor de provincie mede daardoor niet onmiddellijk logisch, maar ook niet op voorhand uitgesloten.

Rol alle stakeholders	Onderhoud door gebruikers	Nieuwe ideeën alle stakeholders	Case lokaal Eerbeek
Visitor Giving	Betaald parkeren Veluwe	Efficiëntie via Routebureau	Case lokaal+ De Goudsberg
Veluwepas	Gezamenlijk investeren	Duurzame energie voor inkomsten	Case regionaal Tirol
Vignetten	Recreatiezonering	RIZ: Recreatie-InvesteringsZones	Case gebruikers MTB Heuvelrug

Rol alle stakeholders

Onder de stakeholders waarmee contact is geweest, bestaat een redelijk breed draagvlak voor een VeluwePas, ondanks minder goede ervaringen in het verleden. Hetzelfde geldt voor vignetten, hoewel men dit ziet als een middel voor meer ingrijpende activiteiten als MTB en paardrijden. Het vragen van vrijwillige bijdragen aan bezoekers ('visitor giving') stuit bij ondernemers op onbegrip omdat dit als ongestvrij wordt gezien, maar is elders succesvol en waard om nader te onderzoeken.

Het Veluwe-breed invoeren van betaald parkeren bij natuurgebieden strookt niet bij alle beherende organisaties met hun uitgangspunten en vergt bij hen bovendien landelijke afstemming en beleid. Onder de gemeenten leeft de visie dat parkeerheffing ongestvrij is en haaks staat op sociaal- en welzijnsbeleid waarbij men buiten recreëren stimuleert, ook voor de lagere inkomens. Beide stakeholdersgroepen kunnen zich wel vinden in pilots op plekken waar de recreatiedruk hoog is.

Nieuwe ideeën en cases

Er is animo voor een gezamenlijke aanpak van beheer onder terrein beherende organisaties, hoewel dit voor bv. Nationaal Park de Hoge Veluwe niet van toepassing is. Men kan zich ook voorstellen dat het Routebureau Veluwe daarin een rol gaat spelen door het onderhoud van onder meer bebording, het betrekken van ondernemers en het opzetten van vrijwilligersgroepen.

Binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) is opwekken van duurzame energie een van de weinige bronnen van extra inkomsten die zijn toegestaan. Windmolens kunnen, op wiens grond ze ook staan, een geldstroom bieden voor het mede vullen van een Veluws fonds. Critici wijzen erop dat dit hoort bij de rol van eigenaren zelf en niet zorgt voor een betere balans in lasten en lusten. Er is in dit geval namelijk op voorhand geen directe relatie met de recreatieve infrastructuur.

Het idee om bedrijven investeringszones te vertalen naar recreatie sluit aan op enkele cases die de afgelopen tijd nader zijn bekeken. Zowel rond de Oliemolen in Eerbeek als de Goudsberg te Lunteren zetten inwoners, ondernemers en gemeente samen de schouders onder de ontwikkeling van het gebied. Naar een regionaal niveau getild komt dit overeen met de structuur in Tirol, waar alle stakeholders bijdragen én meebeslissen over inkomsten en uitgaven aan toeristische ontwikkeling.

Recreatie-investeringszones kunnen als pilot worden opgepakt, bijvoorbeeld door ondersteuning te bieden bij het financieel duurzaam maken van het model dat nu is opgebouwd rond de Goudsberg. Het is denkbaar vergelijkbare modellen uit te rollen over de Veluwe, wellicht hand in hand met een spoor zoals de recreatiezonering als men toch al in een gebied bezig gaat (werk met werk maken).

Huishoudboekje

Parallel aan de gespreksronde langs stakeholders, is door Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd gestart met het opstellen van een huishoudboekje van de recreatieve infrastructuur. Dit huishoudboekje moet een zo betrouwbaar mogelijk beeld gaan geven van de uitgaven en inkomsten. Deze feiten zijn belangrijk in de discussie met de diverse stakeholders. Uit gesprekken met onder meer ondernemers rijst de vraag of de terreineigenaren daadwerkelijk geld tekort komen. En hoe efficiënt werken zij?

Als eerste stap in het samenstellen van het huishoudboekje is een beeld geschetst van de uitgaven van terreineigenaren aan beheer. Deze cijfers staan dichterbij de werkelijkheid dan er ooit gegevens beschikbaar zijn geweest (zie rapportage door Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd). Hoewel de relatieve grootte van het tekort op onderdelen varieert, wijzen de eerste cijfers uit dat dit het grootst is bij wat omschreven is als de basis (paden, wegen, parkeerplaatsen, bruggen, bebording) en basis plus (extra gebruik en service via ATB- en ruiterspaden, routes, bankjes en andere voorzieningen), en in mindere mate bij toezicht en veiligheid, bouwwerken en bezoekerscentra.

Ondanks de poging om tot accurate cijfers te komen, is er nog steeds is een discrepantie tussen wat in de boekhouding staat en wat de werkelijke kosten zijn. Op dit punt hebben de terreineigenaren zelf nog het nodige te doen als het gaat om de kostensystematiek in hun boekhouding. Daarnaast is er een verschil tussen wat zij nu uitgeven, wat zij graag willen besteden en wat de kosten gaan zijn van een Veluwe ambitie voor wat betreft de kwaliteit.

Als de huidige uitgaven (en kosten op basis van ambitieniveau) berekend zijn, volgt de stap naar de huidige inkomsten die terreineigenaren ontvangen en de geldstromen die ermee gemoeid zijn. Pas daarna valt een beeld te schetsen van uitgaven, inkomsten en geldstromen in een gewenst scenario. Het is goed hieraan toe te voegen wat de bredere waarde van de sector is, waaronder haar bijdragen aan recreatieve beleving, exploitatieopbrengsten, werkgelegenheidsbaten en woongenot. Door het bredere huishoudboekje regelmatig door te rekenen, is het effect van de acties uit dit plan te meten.

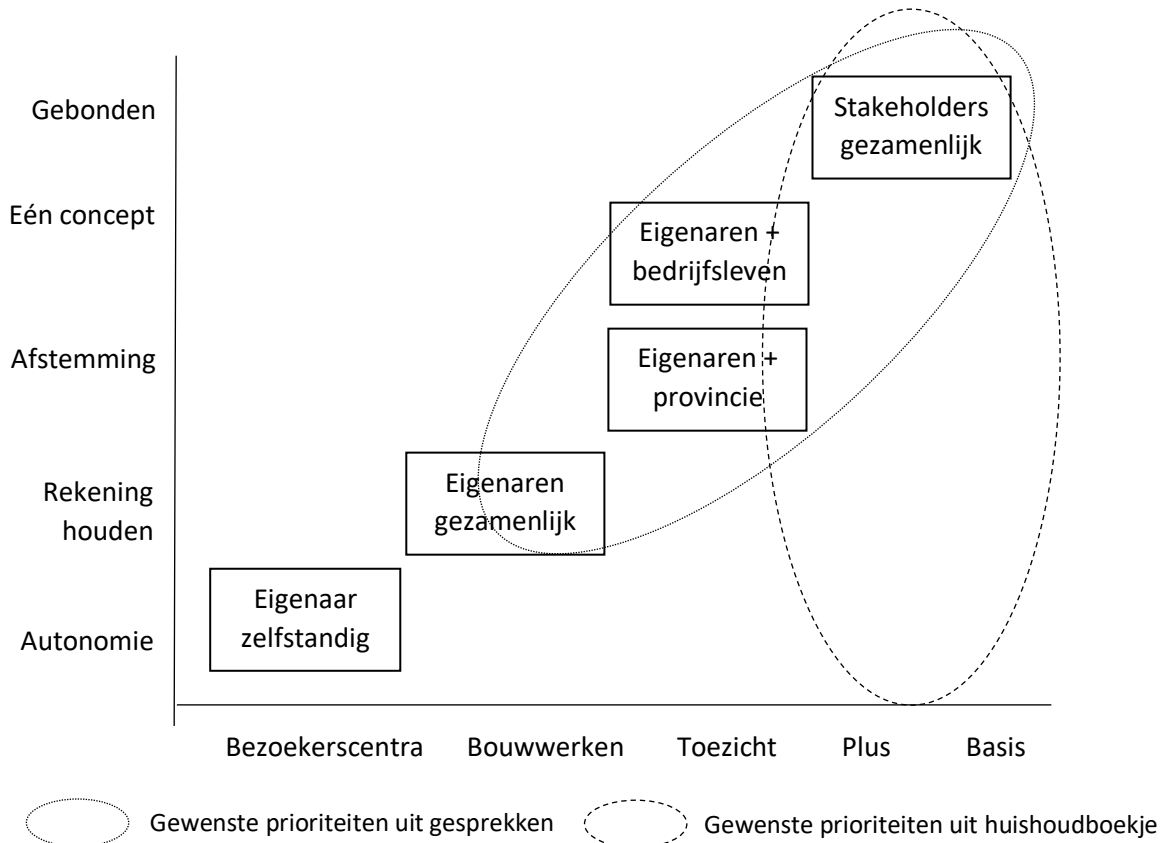
Het advies over het vervolg van het huishoudboekje bestaat daarom uit drie delen. In de eerste plaats kunnen de cijfers nog scherper, mede middels een traject met de betrokken organisaties op het vlak van de kostensystematiek. Ten tweede is het zaak de huidige financiering (en geldstromen) in kaart te brengen om het boekje compleet te maken. Tot slot is het nodig om te blijven monitoren of de kosten veranderen en of de maatregelen t.a.v. efficiëntie en financiering effect hebben.

Stap naar de aanpak

Op basis van de gespreksronde met stakeholders en de eerste uitkomsten van het huishoudboekje zien we dat er twee assen zijn met een gezamenlijk nulpunt (zie ook figuur hieronder). De eerste as wordt gevormd door het beheer van de categorieën die eerder door de taskforce zijn vastgesteld. De tweede as is dit de mate van samenwerking, die toeneemt als men opschuift in de categorieën. Men levert dan als partij autonomie in, maar krijgt er iets op de as van beheer voor terug, bijvoorbeeld meer kwaliteit op een bepaald punt en/of zorg die uit handen wordt genomen.

Uit de bevindingen blijkt dat terreineigenaren bezoekerscentra en bouwwerken zien als hun eigen verantwoordelijkheid, en dat er extra vergoeding komt vanuit de provincie voor toezicht. Er nog wat te winnen in efficiëntie door gezamenlijk beheer van de terreineigenaren op een aantal vlakken, maar de meest interessante kansen bevinden zich rechtsboven in de figuur, waar samenwerking een 'must' is. Ook het huishoudboekje laat zien dat de winst die bereikt kan worden hier het grootst is.

In dit deel van de figuur horen oplossingsrichtingen als collectieve parkeerheffing, vignetten en een VeluwePas thuis. Dit zijn daarmee goede opties om in de praktijk te testen via pilots. Omdat men er veel autonomie voor inlevert, is draagvlak essentieel. Draagvlak waar zoals geconstateerd ook harde feiten voor nodig zijn. de conclusie is daarom dat een uitvoeringsprogramma gebaseerd moet zijn op een proeflab met kansrijke pilots, een inspanning om dieper en breder draagvlak te verkrijgen en op het verder verzamelen van betrouwbare cijfers in het huishoudboekje.

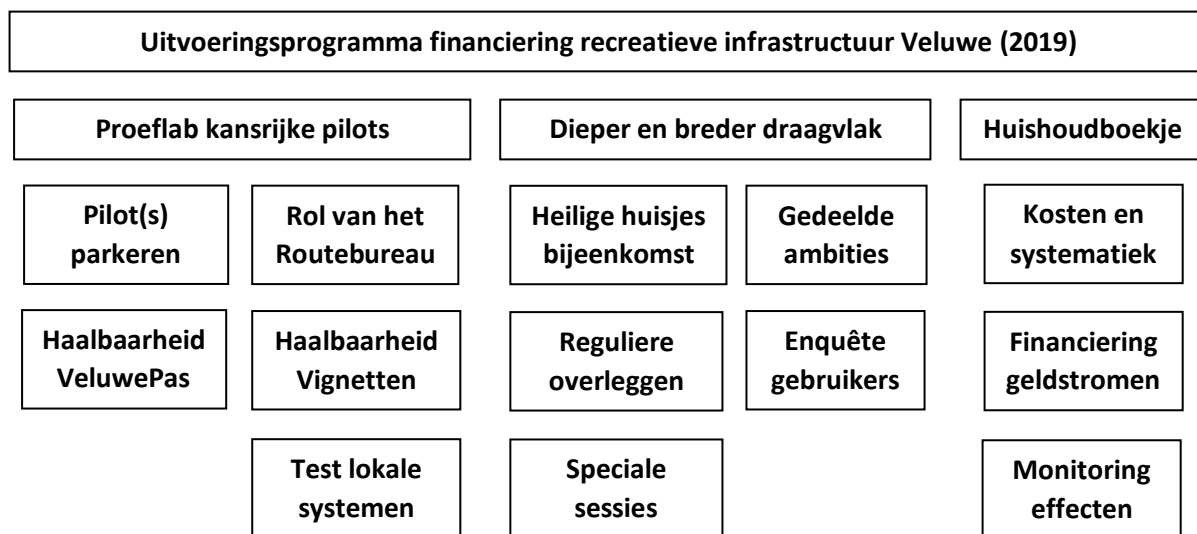
Op basis van de gesprekken met stakeholders en de eerste uitkomsten van het huishoudboekje constateren we dat de meest kansrijke oplossingen zich bevinden in de basis en de basis plus van de recreatieve infrastructuur. Omdat de belanghebbende partijen hiervoor de nodige autonomie moeten inleveren, is het verdiepen en het verbreden van draagvlak essentieel, gesteund door zo betrouwbaar mogelijke cijfers uit het huishoudboekje.

Voorgestelde aanpak

Vanuit de bevindingen stelt de Taskforce voor om met focus in te zetten op een set met kansrijke oplossingsrichtingen. Deze kunnen deels direct worden uitgetest in een proeflab met pilots. Een gestage uitrol van wat werkt (incl. leerpunten), biedt dan een 'roadmap' naar het eindbeeld. Pilots kunnen zich overigens zowel op lokaal als direct op regionaal niveau bevinden.

Daarnaast is het belangrijk dat de stakeholders die nu al betrokken zijn nader tot elkaar komen. Dit betekent inzicht in het eigen en het collectief belang, erkenning van wat de andere partij al doet en het bespreekbaar maken van de eigen heilige huisjes. Vervolgens zal er ook aandacht moeten zijn voor een gedeelde ambitie t.a.v. de gewenste kwaliteit van de recreatieve infrastructuur in de toekomst. Tot slot is het zaak het draagvlak voor afzonderlijke ideeën en voor het totale eindbeeld te verdiepen binnen de achterbannen en te verbreden naar gebruikers.

Deze aanpak is verbeeld in onderstaand schema, met een grove prioriteit van boven naar beneden in de activiteiten voor pilots, draagvlak en huishoudboekje. Deze activiteiten zijn hieronder verder toegelicht. Zij zullen in de praktijk niet op zichzelf staan, maar stevige onderlinge verbanden kennen.

Toelichting:

- Test lokale systemen: op 1 of 2 plekken een duurzaam lokaal financieel model opzetten met verschillende inkomstenbronnen, bijeen gebracht door meerdere stakeholders.
- Rol van het Routebureau: uitwerken van een coördinerende en uitvoerende taak van het Routebureau Veluwe bij een gezamenlijke aanpak van beheer door meerdere terreineigenaren.
- Haalbaarheid VeluwePas: project dat tegelijk onderzoek en draagvlakcreatie onder ondernemers behelst, vergelijkbaar met het project op de grens van Twente en haar Duitse burens.
- Haalbaarheid Vignetten: in overleg met het Routebureau Veluwe en belanghebbende partners opstellen van de voorwaarden voor Veluwse vignetten voor MTB en paardrijden.
- Pilots parkeren: op 1 of 2 plekken een proef uitvoeren met betaald parkeren, in eerste instantie gericht op gebieden met hoge recreatiedruk (investering en opbrengst voor terreineigenaar).
- Heilige huisjes bijeenkomst: open discussie over de huidige inzet, de grenzen van samenwerking en het collectieve eindbeeld van de stakeholdersgroepen in de VeluweAlliantie.
- Reguliere overleggen: aanschuiven bij bestaande structuren op lokaal en regionaal niveau, zoals bij toeristische platforms of VeluweCongres, om van gedachten te wisselen over het onderwerp.
- Speciale sessies: organiseren van aparte themabijeenkomsten die specifiek en alleen gericht zijn op (draagvlak voor) de financiering van recreatieve infrastructuur.
- Enquête gebruikers: digitaal peilen van de mening van bezoekers en inwoners via gemeenten, verenigingen, ANWB, Wandelnet, Fietsplatform en andere organisaties.
- Gedeelde ambities: minstens 1 bijeenkomst, wellicht als vervolg op de heilige huisjes discussie, gericht op het gewenste niveau in kwaliteit van de recreatieve infrastructuur in de toekomst.
- Kosten en systematiek: de cijfers over de kosten nog scherper krijgen, mede middels een traject met de betrokken organisaties op het vlak van de kostensystematiek.
- Financiering geldstromen: de huidige financiering in kaart brengen om het huishoudboekje compleet te maken, inclusief de ermee gepaard gaande geldstromen.
- Monitoring effecten: regelmatige meting van kosten en financiering om te weten of er veranderingen zijn en of maatregelen t.a.v. efficiëntie en financiering effect hebben.

Projectperiode 2019-2021

De Taskforce stelt voor om met elkaar een projectperiode tot en met 2021 af te spreken. De nadruk in de uitvoering ligt in eerste instantie op de activiteiten in 2019. Het voorstel is om in september 2019 de stand van zaken te evalueren. Bepaalde sporen zullen op dat moment zijn afgerond of nog lopende, en al dan niet succesvol gebleken. Vandaaruit kan er weer een jaarplan met doorkijk tot en met 2021 komen. Hierbij kunnen pilots verlaten, juist vervolgd en mogelijk uitgerold worden naar andere delen van de regio. Bestaande of nieuwe ideeën kunnen bovendien leiden tot extra sporen.

Organisatie

De opdracht verschuift van formuleren naar actiegericht construeren. Het gaat niet meer om het vertegenwoordigen van belangen, maar om de gezamenlijke inbreng van de stakeholders en de ingangen naar hun achterbannen. De tijd is rijp om de brede Taskforce-samenstelling te verlaten. We kunnen naar een begeleidingscommissie die meer praktisch werkt met een kleinere bezetting.

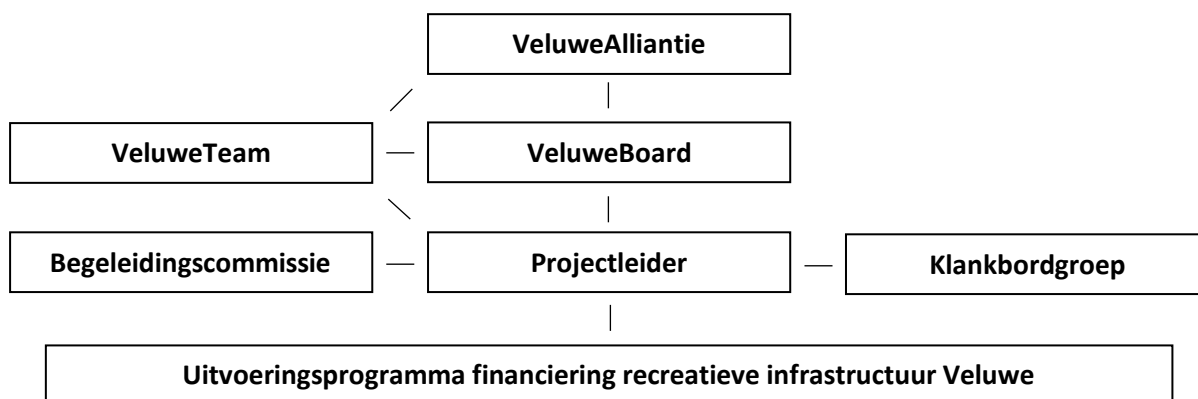
Werkwijze

In het schema hieronder is de werkwijze weergegeven. Het voorstel is dat de VeluweBoard een projectleider inhuurt of aanstelt. Een kleine commissie zorgt voor de 'dagelijkse' begeleiding van deze projectleider. De stakeholders terreineigenaren, gemeenten, bedrijfsleven en provincie leveren ieder 1 persoon voor de begeleidingscommissie, aangevuld met een persoon uit het VeluweTeam voor de verbinding met andere projecten van de VeluweAgenda.

De personen die namens stakeholders in de commissie plaatshebben moeten zowel het perspectief als de ingangen bieden van hun achterban. Het gaat hier nadrukkelijk niet om vertegenwoordiging van de belangen, dat is geborgd via board en alliantie.

De VeluweBoard wordt regelmatig door de projectleider en de begeleidingscommissie van de stand van zaken op de hoogte gehouden. Op haar beurt legt de board verantwoording over de voortgang af aan de VeluweAlliantie, eventueel middels een presentatie door de projectleider.

Wellicht willen de huidige of een aantal taskforceleden beschikbaar blijven als klankbordgroep die bij behoefte bij elkaar komt. Maar er kan ook nieuw bloed bij, zoals meer vertegenwoordigers van bedrijfsleven en gemeenten. Het moet een actieve groep zijn, die draagvlak creëert en niet enkel het proces in de gaten houdt. De klankbordgroep kan met de projectleider en de begeleidingscommissie de grotere lijnen bespreken en middels goede discussies meer beschouwend reflecteren.

Verwachte resultaten

Eind 2019 zal er duidelijkheid zijn over de mate waarin en op welke wijze de pilots kunnen bijdragen aan het eindbeeld. Met die helderheid kunnen zij gestopt, aangepast, uitgebouwd en/of gekopieerd worden. De kennis en het draagvlak voor deze (en andere) oplossingen en voor de brede aanpak van de financiering van de infrastructuur is verdiept en verbreed onder alle belanghebbende partijen.

Op basis van de ervaringen in de eerste helft van 2019 kan in september begonnen worden met het samenstellen van een uitvoeringsplan voor 2020. Dit kan ook nieuwe pilots en activiteiten bevatten. Het jaarplan 2020 wordt vervolgens met bijbehorende begroting voorgelegd aan de VeluweAlliantie.

Eind 2020 hebben enkele pilots zich een vaste plek verworven in het denken over de recreatieve infrastructuur van de Veluwe en zijn de stakeholders gewend aan het idee dat er een gezamenlijke aanpak voor de financiering komt. Het jaarplan 2021 zal zich toespitsen op het voltrekken daarvan.

Kritische succesfactoren

Voor het slagen van het programma zijn de volgende factoren van cruciaal belang:

- De urgentie van het probleem moet door alle stakeholders in de VeluweAlliantie erkend worden en als zodanig ook uitgedragen naar de achterban.
- Vanuit het project, en daarmee ook vanuit de VeluweAlliantie, moet de boodschap klinken dat het investeren in de recreatieve infrastructuur een breder belang kent dan dat van toerisme, namelijk ook welzijn, lokale economie en in algemene zin de kwaliteit van leven op de Veluwe.
- Bij de pilots en bij draagvlakprocessen moeten ondernemers en inwoners betrokken worden, zoals zij in een later stadium ook invloed moeten hebben op de besluitvorming.
- Van alle betrokkenen is een open en lerende houding met doorzettingsvermogen nodig. Als een pilot niet slaagt, is het zaak toch door te ontwikkelen. Bij een proeflab horen succes en falen.
- Meerjarig budget, met ieder jaar een 'go no go' moment, is van groot belang voor de rust en het vertrouwen bij alle partijen dat het niet gaat om beleid dat zomaar weer verlaten wordt.
- Projectleider en begeleidingscommissie dienen op regelmatige basis communicatiemomenten en 'successen' in te bouwen om aandacht voor het project te vragen en energie vast te houden.

Bijlage

Samenstelling Taskforce

- Rianne Roeters, Staatsbosbeheer
- Theo Meeuwissen, Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen
- Luc Berris, Vereniging Natuurmonumenten
- Sander Wurfbain, Gelders Particulier Grondbezit
- Erik Droogh, Leisurelands BV
- Wolbert Meijer, gemeente Heerde, bestuurlijk namens Veluwse gemeenten
- Wim Kusters, gemeente Ede, ambtelijk namens Veluwse gemeenten
- Michael ten Holder, Provincie Gelderland
- Jan Willem van der Straaten, Koninklijke Horeca Nederland
- René Zweers, RECRON
- Bas Nijenhuis, VeluweTeam
- Rob van den Hazel, adviseur, deskundige
- Eke van den Berg, secretariaat Taskforce, Vereniging Natuurmonumenten

Geraadpleegde stakeholders

In totaal zijn in het kader van de gespreksronde ruim 40 personen geraadpleegd. Naast de leden van de Taskforce zijn dat:

- Leo Cleiren, Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen
- Ivo Gelsing, RECRON
- Bas van Gerwen, Gelders Particulier Grondbezit
- Jakob Leidekker, Nationaal Park De Hoge Veluwe
- Steven van der Meulen, Rijksvastgoedbedrijf
- Hans De Haan, wethouder gemeente Ermelo
- Robert van Vliet, beleidsmedewerker gemeente Ermelo
- Didi Dorrestijn-Taal, wethouder gemeente Barneveld
- Bea Meijboom, beleidsmedewerker gemeente Barneveld
- Jasper Verstand, wethouder gemeente Renkum
- Sandra Meulenbruck, beleidsmedewerker gemeente Renkum
- Mark Sandmann, wethouder gemeente Apeldoorn
- Roelof de Graaf, programmamanager gemeente Apeldoorn
- Margot Poolman, beleidsmedewerker provincie Gelderland
- André Licht, Camping De Hertshoorn
- Danny Paerl, Bungalowpark Hoenderloo
- Carla Maessen, Bilderberg Hotel De Keizerskroon
- Hans Bom, Boutique Hotel Sterrenberg

Behalve de laatste 4 ondernemers, die ook geïnterviewd zijn, hebben nog eens 10 ondernemers (anoniem) gereageerd op de enquête over dit onderwerp.

Uitvoerende adviesorganisaties

- Johan Kaspers, Brederode Advies, Kwartiermaker kosten recreatieve infrastructuur Veluwe
- Annemiek Riefel en Albertien Perdok, Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, Huishoudboekje recreatieve infrastructuur Veluwe

Achterliggende documenten in dit kader

- De Veluwe op eigen kracht, Advies aan de Veluwe Alliantie van de Taskforce Financiering recreatieve infrastructuur, juni 2018
- Inspiratiedocument kosten recreatieve infrastructuur, oktober 2018
- Afdronk gespreksronde stakeholders financiering recreatieve infrastructuur, november 2018
- Verslag ondernemersenquête interviews financiering recreatieve infrastructuur, november 2018
- Verzamelverslag gespreksronde financiering recreatieve infrastructuur, december 2018
- Huishoudboekje recreatieve infrastructuur Veluwe, december 2018